

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΚΕΙΜΕΝΟ

Γεώργιος Βιζυηνός

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ

(απόσπασμα)

Αί οικονομικάί μας δυσχέρειαι έκορυφώθησαν, όταν έπηλθεν άνομβρία¹ εις την χώραν και άνέβησαν αί τιμαί τών τροφίμων. Άλλ' ή μήτηρ, άντί ν' άπελπισθῆ περί τῆς διατροφῆς ήμῶν αυτών, έπηύξησε τόν αριθμόν μας δι' ενός ξένου κορασίου, τό όποϊον μετά μακράς προσπαθείας κατώρθωσε νά υίοθετήση.

Τό γεγονός τουτο μετέβαλε τό μονότονον και άυστηρόν του οικογενειακού ήμῶν βίου, και εισήγαγεν εκ νέου άρκετήν ζωηρότητα.

Ήδη αυτή ή υίοθέτησις έγένητο πανηγυρική. Ή μήτηρ μου έφόρεσε διά πρώτην φοράν τά «γιορτερά²» της και μάς ώδήγησεν εις τήν εκκλησίαν καθαρούς και κτενισμένους, ώς εάν έπρόκειτο να μεταλάβωμεν. Μετά τό τέλος τῆς λειτουργίας, έστάθημεν όλοι πρό τῆς εικόνας του Χριστου, και αυτου, εν μέσω του περιεστῶτος³ λαου, ενώπιον τών φυσικῶν αυτου γονέων, παρέλαβεν ή μήτηρ μου τό θετόν αυτης θυγάτριον εκ τών χειρῶν του ιερέως, άφου πρώτον ύπεσχέθη εις έπήκοον⁴ πάντων, ότι θέλει αγαπήσει και αναθρέψει αυτό, ώς εάν ήτο σάρξ εκ τῆς σαρκός και όστουν εκ τών όστων της.

Ή εισοδός του εις τόν οϊκόν μας έγένητο ουχ ήττον επιβλητική και τρόπον τινά εν θριάμβω. Ο πρωτόγερος⁵ του χωρίου και ή μήτηρ μου προηγήθησαν μετά του κορασίου, έπειτα ήρχόμεθα ήμεϊς. Οί συγγενεϊς μας και οί συγγενεϊς τῆς νέας αδελφῆς μάς ήκολούθησαν μέχρι τῆς αυλείου ήμῶν θύρας. Ήξωθεν αυτης ό πρωτόγερος έσήκωσε το κοράσιον ύψηλά εις τάς χειράς του και τό έδειξεν επί τινας στιγμάς εις τους παρισταμένους. Ήπειτα ήρώτησε μεγαλοφώνως·

— Ποίος από σās είναι ή έδικός ή συγγενής ή γονιός του παιδιου τουτου περισσότερον από τήν Δεσποινιώ την Μηχαλιέσσα⁶ κι από τους έδικούς της;

Ὁ πατήρ τοῦ κορασίου ἦτον ὠχρός καί ἔβλεπε περίλυπος ἐμπρός του. Ἡ σύζυγός του ἔκλαιεν ἀκουμβημένη εἰς τόν ὦμόν του. Ἡ μήτηρ μου ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου μήπως ἀκουσθῆ καμμία φωνή—Ἐγώ!—καί ματαιώσῃ τήν εὐτυχίαν της. Ἀλλά κανείς δέν ἀπεκρίθη. Τότε οἱ γονεῖς τοῦ παιδίου ἠσπάσθησαν αὐτό διά τελευταίαν φοράν καί ἀνεχώρησαν μετὰ τῶν συγγενῶν των. Ἐνῶ οἱ ἐδικοί μας μετὰ τοῦ πρωτογέρου εἰσηλθον καί ἐξενίσθησαν⁷ παρ' ἡμῖν.

Ἀπό τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ μήτηρ μας ἤρχισε νά ἐπιδαψιλεύῃ⁸ εἰς τήν θετήν μας ἀδελφήν τόσας περιποιήσεις, ὅσων ἴσως δέν ἠξιώθημεν ἡμεῖς εἰς τήν ἡλικίαν της καί εἰς καιρούς πολύ εὐτυχεστέρους. Ἐνῶ δέ μετ' ὀλίγον χρόνον ἐγώ μὲν ἐπλανώμην νοσταλγῶν ἐν τῇ ξένη, οἱ δέ ἄλλοι μου ἀδελφοὶ ἐταλαιπωροῦντο κακοκοιμώμενοι εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν «μαστόρων», τό ξένον κοράσιον ἐβασίλευεν εἰς τόν οἶκόν μας, ὡς ἐάν ἦτον ἐδικός του.

Οἱ μικροὶ τῶν ἀδελφῶν μου μισθοὶ θά ἐξήρκουν πρὸς ἀνακούφισιν τῆς μητρός, ἐφ' ᾧ καί τῇ ἐδίδοντο. Ἀλλ' ἐκεῖνη, ἀντί νά τούς δαπανᾷ πρὸς ἀνάπαυσίν της, ἐπροοίκιζε δι' αὐτῶν τήν θετήν της θυγατέρα καί ἐξηκολούθει ἐργαζομένη πρὸς διατροφήν της. Ἐγώ ἔλειπον μακράν, πολύ μακράν, καί ἐπὶ πολλά ἔτη ἠγνόουν τί συνέβαινε εἰς τόν οἶκόν μας. Πρὶν δέ κατορθώσω νά ἐπιστρέψω, τό ξένον κοράσιον ηὐξήθη, ἀνετράφη, ἐπροοικίσθη καὶ ὑπανδρεύθη, ὡς ἐάν ἦτον ἀληθῶς μέλος τῆς οἰκογενείας μας.

Ὁ γάμος αὐτῆς, ὅστις φαίνεται ἐπίτηδες ἐπεσπεύθη, ὑπῆρξεν ἀληθῆς «χαρά» τῶν ἀδελφῶν μου. Οἱ δυστυχεῖς ἀνέπνευσαν, ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τό πρόσθετον φορτίον. Καί εἶχον δίκαιον. Διότι ἡ κόρη ἐκεῖνη, ἐκτός ὅτι ποτέ δέν ἠσθάνθη πρὸς αὐτούς ἀδελφικὴν τινα στοργήν, ἐπὶ τέλους ἀπεδείχθη ἀχάριστος πρὸς τήν γυναῖκα, ἣτις περιεποιήθη τὴν ζωὴν αὐτῆς μέ τσοαύτην φιλοστοργίαν, ὅσην ὀλίγα γνήσια τέκνα ἐγνώρισαν.

Εἶχον λόγους λοιπόν οἱ ἀδελφοὶ μου νά εἶναι εὐχαριστημένοι καί εἶχον λόγους νά πιστεύσουν, ὅτι καί ἡ μήτηρ ἀρκετά ἐδιδάχθη ἐκ τοῦ παθήματος ἐκείνου.

Ἄλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις των, ὅταν, ὀλίγας μετὰ τοὺς γάμους ἡμέρας, τὴν εἶδον νὰ ἔρχεται εἰς τὴν οἰκίαν, σφίγγουσα τρυφερῶς εἰς τὴν ἀγκάλην της ἓν δεῦτερον κοράσιον, ταύτην τὴν φορὰν ἓν σπαργάνοις!

—Τό κακότυχο! ἀνεφώνει ἡ μήτηρ μου, κύπτουσα συμπαθητικῶς ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ νηπίου, δέν τό ἔφθανε πῶς ἐγεννήθη κοιλιάρφانو, μόν' ἀπέθανε καί ἡ μάνα του καί τό ἄφηκε μέσ' στή στράτα! Καί, εὐχαριστημένη τρόπον τινά ἐκ τῆς ἀτυχοῦς ταύτης συμπτώσεως, ἐπεδείκνυε τό λάφυρόν της θριαμβευτικῶς πρὸς τοὺς ἐνεοῦς⁹ ἐκ τῆς ἐκπλήξεως ἀδελφούς μου. [...]

Ἡ θετή μου ἀδελφή ἦτον ἀκόμη μικρά, καχεκτική, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος, καί πρό πάντων δύσνους¹⁰, τόσον δύσνους, ὥστε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς μ' ἐνέπνευσεν ἀντιπάθειαν.

—Δός το πίσου τό Κατερινιώ, ἔλεγον μίαν ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα μου. Δός το πίσου, ἂν μ' ἀγαπᾶς. Αὐτὴν τὴν φορὰν σέ τό λέγω μέ τά σωστά μου! Ἐγὼ θά σε φέρω μίαν ἄλλην ἀδελφήν ἀπὸ τὴν Πόλι. Ἐνα εὐμορφο κορίτσι, ἓνα ἔξυπνο, πού νὰ στολίση μίαν ἡμέρα το σπίτι μας.

Ἐπειτα περιέγραψα μέ τά ζωηρότερα χρώματα ὁποῖον θά ἦτο τό ὄρφανόν, το ὁποῖον ἔμελλον νὰ τῆς φέρω, καί πόσον πολὺ θά τό ἠγάπων.

Ὅταν ὑψωσα τά βλέμματά μου πρὸς αὐτήν, εἶδον μετ' ἐκπλήξεώς μου, ὅτι τά δάκρυά της ἔρρεον σιγαλά καί μεγάλα ἐπὶ τῶν ὠχρῶν αὐτῆς παρειῶν¹¹, ἐνῶ οἱ ταπεινωμένοι της ὀφθαλμοὶ ἐξέφραζον μίαν ἀπερίγραπτον θλίψιν!

—ὦ! εἶπε μετ' ἀπελπιστικῆς ἐκφράσεως. Ἐνόμισα ὅτι σύ θά ἀγαπήσης τό Κατερινιώ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλά, ἀπατήθηκα! Ἐκεῖνοι δέν θέλουν διόλου ἀδελφήν, καί σύ θέλεις μίαν ἄλλην! Καί τί φταίγει τό φτωχό, σάν ἔγινεν ὅπως τό ἔπλασεν ὁ Θεός. Ἄν εἶχες μίαν ἀδελφήν ἄσχημην καί μέ ὀλίγον νοῦν, θά τὴν ἐβγαζες δι' αὐτό μέσα στους δρόμους, γιὰ νὰ πάρης μίαν ἄλλην, εὐμορφήν καί γνωστικήν.

—'Όχι, μητέρα! Βέβαια όχι! ἀπήντησα ἐγώ. Μά ἐκείνη θά ἦτο παιδί σου, καθώς και ἐγώ. Ἐνῶ αὐτή δέν σου εἶναι τίποτε. Μᾶς εἶναι ὅλως διόλου ξένη.

—'Όχι! ἀνεφώνησεν ἡ μήτηρ μου μετά λυγμῶν, ὄχι! Δέν εἶναι ξένο τό παιδί! Εἶναι δικό μου! Τό ἐπῆρα τριῶν μηνῶν ἀπό πάνω ἀπό τό λείψανο τῆς μάνας του· και ὁσάκις ἔκλαιγε, τοῦ ἔβαζα τό βυζί μου στό στόμα του, γιά νά το πλανέσω· και τό ἐτύλιξα μέσ' στα σπάργανά σας, και τό ἐκοίμησα μεσ' στήν κούνια σας. Εἶναι δικό μου τό παιδί, και εἶναι ἀδελφή σας!

¹ανομβρία: ἔλλειψη βροχής, ξηρασία.

²γιορτερά: γιορτινά.

³περιστώτος: [περίσταμαι: περικυκλώνω, περιστοιχίζω (οἱ περιστώτες: οἱ θεατές, οἱ ακροατές)]

⁴εις ἐπήκοον: σε ἀπόσταση ακοῆς.

⁵πρωτόγερος: ὁ πρῶτος γέρος, αὐτός που τιμοῦν περισσότερο σε μια κοινότητα.

⁶Δεσποινιώ την Μηχαλιέσσα: πρόκειται για τη μητέρα του Βιζυηνοῦ Δεσποινιώ (το ὄνομα του πατέρα του ἦταν Μιχαήλος ἀπό το οποίο βγαίνει το «Μιχαλιέσσα», δηλ. ἡ σύζυγός του Μιχαήλου).

⁷ξενίζω: φιλοξενῶ

⁸ἐπιδαψιλεύω: παρέχω με ἀφθονία.

⁹ενεός: ἐμβρόντητος, ἀναυδος.

¹⁰δύσνους: αὐτός που δύσκολα καταλαβαίνει.

¹¹παρειά (ἠ): μάγουλο.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Το ἔργο του Γ. Βιζυηνοῦ χαρακτηρίζεται, μεταξύ των ἄλλων, και για τη θεατρικότητά του. Να αναφέρετε τρία παραδείγματα, μέσα ἀπό το ἀπόσπασμα που σας δίνεται, τα οποία ἐπιβεβαιώνουν τον παραπάνω χαρακτηρισμό.

Μονάδες 15

B1. Σύμφωνα με τον Κ. Μητσάκη: «Ἡ θέση και ἡ ἰδεολογία του Βιζυηνοῦ ἀπέναντι στο γλωσσικό πρόβλημα και γενικότερα το πρόβλημα της νεοελληνικῆς πνευματικῆς ζωῆς εἶναι ξεκαθαρισμένη. Θερμός υπέρμαχος της δημοτικῆς, στην πράξη ὁμως ἕνας μετριοπαθῆς καθαρηνουσιάνος...».

Να σχολιάσετε την ἀποψη αὐτή (μονάδες 10) και να γράψετε, μέσα ἀπό το ἀπόσπασμα που σας δόθηκε, ἕνα χαρακτηριστικό παράδειγμα για καθεμιά ἀπό τις δύο παραπάνω γλωσσικές ἐπιλογές του Γ. Βιζυηνοῦ. (μονάδες 10)

Μονάδες 20

B2. α. «Πρίν δέ κατορθώσω νά ἐπιστρέψω, τό ξένον κοράσιον ηὔξήθη, ἀνετράφη, ἐπροικίσθη καί ὑπανδρεύθη, ὡς ἐάν ἦτον ἀληθῶς μέλος τῆς οἰκογενείας μας.»

Ο Γ. Βιζυηνός στο παραπάνω χωρίο χρησιμοποιεῖ σύνοψη χρόνου. Να δικαιολογήσετε την επιλογή αυτή του συγγραφέα. (μονάδες 10)

β. «Τό ἐπῆρα τριῶν μηνῶν ἀπό πάνω ἀπό τό λείψανο τῆς μάνας του· καί ὡσάκις ἔκλαιγε, τοῦ ἔβαζα τό βυζί μου στό στόμα του, γιά νά το πλανέσω· καί τό ἐτύλιξα μέσ' στά σπάργανά σας, καί τό ἐκοίμησα μεσ' στήν κούνια σας.»

Τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με τη χρήση της αναδρομικής αφήγησης στο συγκεκριμένο χωρίο; (μονάδες 10)

Μονάδες 20

Γ1. Να σχολιάσετε σε ένα κείμενο 150-170 λέξεων το απόσπασμα που ακολουθεί: «Ὁ πατήρ τοῦ κορασίου ἦτον ὠχρός καί ἔβλεπε περίλυπος ἐμπρός του. Ἡ σύζυγός του ἔκλαιεν ἀκουμβημένη εἰς τόν ὤμόν του. Ἡ μήτηρ μου ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου μήπως ἀκουσθῆ καμμία φωνή— Ἐγώ!—καί ματαιώσῃ τήν εὐτυχίαν της. Ἀλλά κανεῖς δέν ἀπεκρίθη.»

Μονάδες 25

Δ1. Να συγκρίνετε, ως προς το περιεχόμενο, το απόσπασμα που σας δόθηκε από «Το αμάρτημα της μητρός μου» του Γ. Βιζυηνού με το παρακάτω απόσπασμα από το έργο του Ιω. Κονδυλάκη «Οι Ἀθλιοὶ τῶν Ἀθηνῶν», αναφέροντας (μονάδες 5) και σχολιάζοντας (μονάδες 15) τρεις ομοιότητες και δύο διαφορές μεταξύ των δύο κειμένων.

Μονάδες 20

Ιω. Κονδυλάκη
ΟΙ ΑΘΛΙΟΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
(απόσπασμα)

[...] Ὁ Τάσος [ο λούστρος] ἐξῆλθε περιχαρῆς ἐκ τῆς κρύπτῃς του. Ἀφοῦ τήν ἐγλύτωσε τώρα ὁ Θεὸς εἶχε διὰ τὸ μέλλον. Καὶ ἐν τῇ εὐγνωμοσύνῃ του, ἡ μέγαιρα τοῦ ἐφάνη ὡς ἡ γλυκυτέρα γραῖα, ἀληθινὴ «κυροῦλα» σεβαστή. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ

κιτρίνη Σταματίνα ή όποία έξήλθε τήν στιγμήν εκείνην εις τήν αὐλήν, τοῦ ἐφάνη ή καλλιμορφότερα τῶν γυναικῶν. Ἡ γραῖα εἶχε πλησιάσει καὶ παρετήρει τὸ νήπιον, τὸ όποῖον καταπτοηθέν, φαίνεται, ὑπὸ τὸ μεδούσειον βλέμμα της, ἐλούφαξεν ἐντὸς τῶν σπαργάνων του.

«Ἀπὸ κανένα σπίτι σοῦ τῶδωκαν, βρέ;» ἠρώτησε τὸ λουῖστρο.

«Όχι, κυροῦλα, σοῦπα, τῶρριξαν χθές τήν νύκτα μέσα ᾿ς τήν κάσσα πὸ κοιμόμουνα, τήν ὠρα τῆς βροχῆς.»

Ἡ γραῖα ἔκαμε μορφασμόν. Καλέ, ἐφαίνετο ἀπὸ τὰ ροῦχά του. Θὰ ἦτο παιδί καμμιάς φτωχῆς πὸ δὲν εἶχε τί νὰ τὸ κάμη καὶ τὸ πέταξε.

«Κορίτσι εἶνε ἢ ἀγόρι;» ἠρώτησεν ἔπειτα.

«Κορίτσι. Τὸ λένε Τασοῦλα. Μὲς ᾿ς τὴ φασκιά του ἔχει ἕνα χαρτί πὸ τὸ λέει.»

«Καὶ τί θὰ τὸ κάμης τώρα;» εἶπεν ἡ Σταματίνα. «Στὸ Βρεφοκομεῖο θὰ τὸ πᾶς;»

Ὁ Τάσος ἐσκέφθη ἐπὶ μικρόν, ἔπειτα εἶπε:

«Ἄν εἶχα τὴ μάμμα μου ἐδῶ, θὰ τῆς τὸ πῆγαινα καὶ θὰ δούλευα νὰ τὸ ἀναθρέψωμε. Τὸ λυποῦμαι τὸ κακόμοιρο!»

Ἡ Σταματίνα ἀντήλλαξε βλέμμα μὲ τήν μητέρα της.

«Αἶ, δὲν μᾶς τὰφίνεις ἐμᾶς νὰ τὰναθρέψωμεν; Ἄφοῦ τὸ λυπᾶσαι, δὲν πρέπει νὰ τὸ πᾶς ᾿ς τὸ Βρεφοκομεῖο, ὅπου θὰ τὰφήσουν νὰποθάνη ἀπὸ τὴν πείνα κί ἀπὸ τὴν κακοπέρασι. Ἄφησε νὰ τὸ δώσω ἐγὼ σὲ μιὰ παραμάννα πὸ βύζαξε καὶ τὸ δικό μου τώρα ᾿ς τὰ ὕστερα πὸ κόπηκε τὸ γάλα μου. Εἶνε μιὰ πολὺ καλὴ γυναῖκα πὸ θὰ τῶχη σὰν παιδί της. Ἀλλά πρέπει.... νὰ τὴν πλερώνης.»

«Καὶ πόσο θέλει;» εἶπεν ὁ Τάσος.

«Πόσο μπορεῖς νὰ δίδης ἐσύ;»

Ὁ λουῖστρος ἐσκέφθη ἐπὶ τινὰς στιγμάς. Ἐπειτα εἶπε:

«Ἐγὼ βγάζω καὶ μιάμιση δραχμὴ τὴν ἡμέρα καὶ δύο καμμιά φορὰ, σὰν μοῦ δώσουν καὶ κάμω θελήματα. Μὰ ὡς τώρα μοῦ τᾶπαιρνε ὁ μάστορης καὶ μᾶδερνε σὰν δὲν τοῦ πῆγαινα μιάμιση δραχμὴ κάθε βράδυ.»

«Καὶ τώρα;»

«Τώρα τοῦ ἔφυγα κ' εἶδατε πῶς μὲ κυνηγᾶ νὰ μὲ πιάση. Ἄν μὲ γραπώση, θὰ μὲ σακατέψη 'ς τὸ ξύλο. Πέρσι ὅταν πρωτοῦρθα ἀπὸ τὴν πατρίδα, μέδειρε μιὰ βραδυὰ τόσο πολύ, ποὺ μ' ἐπῆγαν 'ς τὸ νοσοκομεῖο.»

«Αἶ», εἶπεν ἡ μάγισσα, «νὰ μᾶς δίδης μιὰ σφάντζικα¹² τὴν ἡμέρα, καὶ πάλι λίγο εἶνε, γιατί τὸ παιδί θέλει λάττρα μεγάλη, ἀλλὰ εἶσαι φτωχὸ παιδί... Θὰ κάμωμε κέμεῖς ἓνα μυστήριο.»

«Καλά, κυροῦλα», εἶπεν ὁ Τάσος ἀποφασιστικῶς, «κάθε βράδυ θὰ σᾶς φέρνω μιὰ σφάντζικα. Θὰ δουλέψω μὲ ὅλη μου τὴν ὄρεξι νὰ ζήση κί' αὐτό, τὸ δυστυχισμένο, κέγώ. Ἐγὼ μ' ἓνα ξεροκόμματο ψωμί ζῶ.»

«Ἐχε τὴν εὐχή μου, παιδί μου, ὅπου 'σαι ψυχοπονετικό.

Ἄφου ἔκοιμόσουν δίπλα στὴν Ἁγία Εἰρήνη, χωρὶς ἄλλο, τὸ παιδί σου τῶστεῖλε ἡ χάρι της καὶ πρέπει νὰ κάμης τὰ ἔξοδά του νὰ ζήση καὶ νὰ μεγαλώση. Θὰ κάμης μεγάλο μυστήριο, παιδάκι μου», εἶπεν ἡ γραῖα, καὶ μὲ τὴν τρέμουσαν καὶ πλήρη ρυτίδων χεῖρά της ἐθώπευσε τὴν ἡλιοκαῆ παρειὰν τοῦ λούστρου.

¹²σφάντζικα: παλαιὸ αὐστριακὸ νόμισμα.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A.1 Στο «*Αμάρτημα της μητρός μου*», κυριαρχεῖ ἡ θεατρικότητα ἡ ὁποία στηρίζεται στὴ συμμετοχὴ πολλῶν προσώπων, πρωταγωνιστῶν, δευτεραγωνιστῶν καὶ βουβῶν προσώπων, στὴν εναλλαγὴ σκηνῶν, ἀλλὰ καὶ στὸ διάλογο. Ἐτσι ὁ ἀναγνώστης ἔχει τὴν αἴσθησι ὅτι εἶναι παρῶν στα διαδραματιζόμενα. Τρία χαρακτηριστικὰ παραδείγματα τῆς θεατρικότητας τοῦ κειμένου εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

1. Ἡ σκηνὴ τῆς πρώτης υιοθεσίας, ποὺ ἀρχικὰ ἐκτυλίσσεται στὴν ἐκκλησία καὶ ἀκολουθεῖ τὰ λαϊκὰ καὶ θρησκευτικὰ δρώμενα. Σ' αὐτὴν εἶναι παρόντες ὁ ἀφηγητὴς με τὰ ἀδέλφια του καὶ τὴ μητέρα του. Ταυτόχρονα οἱ φυσικοὶ γονεῖς καὶ πλήθος κόσμου παρακολουθοῦν τὴν παράδοσι τοῦ κοριτσιοῦ ἀπὸ τὸν ἱερέα στὴ Δεσποινιώ («*Ἢδη αὐτὴ ἡ υιοθέτησις...ἐκ τῶν οστών*»).

2. Η μεταφορά της σκηνικής δράσης από την εκκλησία στο σπίτι του αφηγητή με την επιβλητική είσοδο του πρωτόγερου, της μητέρας και των συγγενών του κοριτσιού στην αυλή. Ο Βιζυηνός περιγράφει αναλυτικά τις κινήσεις και τα συναισθήματα των ηρώων. Ο πατέρας της κοπέλας ήταν «ωχρός και περίλυπος» ενώ η φυσική μητέρα έκλαιγε. «*Η είσοδος του... εις τον ώμον του*».
3. Τέλος, ο αφηγητής διαλέγεται με τη μητέρα του και η αφήγηση αποκτά αμεσότητα και παραστατικότητα. «*-Ω! είπε μετ'απελπιστικής εκφράσεως...και είναι αδελφή σας!*».

B1. Ο Βιζυηνός υπήρξε ένας καλλιεργημένος άνθρωπος. Το ταλέντο του είχε ωριμάσει με τις ειδικές σπουδές φιλοσοφίας, λογοτεχνίας και ψυχολογίας. Η υψηλή παιδεία του είναι ευδιάκριτη από την επιμέλεια στην χρησιμοποίηση του εκφραστικού οργάνου. Η καθαρεύουσά του φτάνει σε ωραία εκφραστικά επιτεύγματα, όταν αφηγείται ο πεπαιδευμένος και ώριμος αφηγητής, ο οποίος χρησιμοποιεί περισσότερες λέξεις και εκφράσεις της αρχαίας ελληνικής και της καθαρεύουσας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της καθαρεύουσας του ώριμου αφηγητή, ο οποίος επιστρέφοντας από τα ξένα εκφράζει τη διαφωνία του με την πρόθεση της μητέρας του να υιοθετήσει ένα δεύτερο κορίτσι, αποτελεί το απόσπασμα «*η θετή μου αδελφή ήτον ακόμη μικρά, καχεκτική, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος, και προ πάντων δύσνους, τόσον δύσνους, ώστε ευθύς εξ αρχής μ' ενέπνευσεν αντιπάθειαν*». Στο παραπάνω απόσπασμα η τριπλή χρήση του σύνθετου επιθέτου με πρώτο συνθετικό το «κακός», αλλά και η αναδίπλωση του επιθέτου «δύσνους», επιβεβαιώνουν το λόγιο χαρακτήρα της γλώσσας του ώριμου αφηγητή.

Από την άλλη, στο διήγημα γίνεται χρήση της δημοτικής γλώσσας, κυρίως στα αποσπάσματα όπου αφηγείται τα γεγονότα ο μικρός Γιωργής. Επίσης η δημοτική είναι η γλώσσα που συναντάμε στα διαλογικά μέρη, αλλά και όταν μιλούν τα πρόσωπα του χωριού, όπως ο ιερέας ή η μητέρα του αφηγητή.

Τα λόγια του ιερέα κατά την τελετή της πρώτης υιοθεσίας αποτελούν ένα παράδειγμα της δημοτικής γλώσσας που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας: «-Ποιος από σας είναι ή εδικός ή συγγενής ή γονιός του παιδιού τούτου περισσότερο από την Δεσποινιώ την Μηχαλιέσσα κι από τους εδικούς της;».

Αυτό που πρέπει να τονιστεί για τη γλώσσα του διηγήματος είναι ότι ο συγγραφέας επιλέγει είτε την καθαρεύουσα είτε τη δημοτική, ανάλογα με το ποιο είναι το ομιλόν πρόσωπο. Φροντίζει πάντα η γλώσσα να είναι ανάλογη του μορφωτικού και κοινωνικού επιπέδου των προσώπων, ώστε να εξασφαλιστεί η αληθοφάνεια των χαρακτήρων.

Β2.α. Ενώ ο αφηγητής αφηγείται με κάθε λεπτομέρεια το τελετουργικό της πρώτης υιοθεσίας, στη συνέχεια αφηγείται πολύ συνοπτικά τη ζωή της θετής αδερφής του. Ο μικρός αφηγητής είναι παρών στην τελετή της υιοθεσίας και γι' αυτό αφηγείται αναλυτικά αυτό το περιστατικό, το οποίο τον είχε εντυπωσιάσει μιας και ήταν ένα γεγονός που ξέφευγε από τα συνηθισμένα. Από την άλλη, όμως, συνοψίζει τη ζωή της θετής αδερφής του σε τέσσερα ρήματα «ηυξήθη, ανετράφη, επροικίσθη και υπανδρεύθη». Αυτό οφείλεται κατά βάση στο γεγονός ότι ο αφηγητής λείπει στα ξένα όσο το κορίτσι μεγαλώνει στο πατρικό του σπίτι και φεύγει από αυτό πριν από την επιστροφή του («πριν δε κατορθώσω να επιστρέψω»), άρα δεν έχει πλήρη γνώση όσων συμβαίνουν για να τα αφηγηθεί λεπτομερώς. Βέβαια, η τεχνική της σύνοψης του χρόνου μπορεί να δικαιολογηθεί και με άλλα επιχειρήματα, όπως ότι η ζωή της θετής αδερφής, την οποία ο αφηγητής δεν συμπαθεί, δεν συνδέεται με την υπόθεση του διηγήματος.

β. Ο αφηγητής επιστρέφοντας από τα ξένα διαφωνεί με τη μητέρα του, η οποία έχει υιοθετήσει και δεύτερο κορίτσι. Της ζητά να το δώσει πίσω, αλλά η μητέρα αρνείται προβάλλοντας την επιχειρηματολογία της μέσα από μια σύντομη αναδρομική αφήγηση. Στόχος αυτής της αναδρομής είναι να αποδείξει ότι το θετό κορίτσι είναι πραγματική κόρη της και αδερφή των

αγοριών. Γενικότερα, αφού η αφήγηση είναι μεταγενέστερη των γεγονότων, δίνει στο συγγραφέα τη δυνατότητα να καλύψει με τις αναχρονίες, που έχουν τη μορφή της αναδρομής, τα κενά, να διαφωτίσει τα κίνητρα και τη συμπεριφορά των προσώπων. Έτσι, και εδώ η μητέρα περιγράφει τις ενέργειες που αποδεικνύουν, κατά τη γνώμη της, ότι το παιδί είναι δικό της και ότι είναι πραγματική αδερφή των γιών της.

Γ.1 Η διαδικασία της υιοθεσίας είναι απλή χωρίς τυπικότητες και ο αφηγητής που είναι αυτόπτης μάρτυρας παρίσταται στη δράση. Με έντονη περιγραφική ικανότητα αποδίδει με λεπτομέρειες τα συναισθήματα και τις κινήσεις των προσώπων και από τις δύο πλευρές. Η περιγραφή του αποχωρισμού των γονέων δίνεται με περίτεχνο τρόπο και τα συγκλονιστικά συναισθήματά τους αποτυπώνονται χωρίς μελοδραματισμούς. Η εικόνα του πατέρα και ο ψυχικός του κόσμος του προβάλλεται με τα περιγραφικά επίθετα «ωχρός» και «περίλυπος». Η σύζυγός του, ταυτόχρονα, παρακολουθεί συντετριμμένη τα γεγονότα, ενώ στηρίζεται στον ώμο του άντρα της. Η μητέρα του αφηγητή διακατεχόταν από ανάμικτα συναισθήματα. Κυριαρχούσε μέσα της ο φόβος μήπως κάποιος φέρει αντίρρηση στην υιοθεσία, γεγονός που θα ανέτρεπε την ευτυχία της. Χαρακτηριστική είναι η χρήση του ευθέως λόγου στη φράση «-Εγώ!-» που διακόπτει την αφήγηση και περικλείεται σε διπλή παύλα συνοδευόμενο από θαυμαστικό και αποδίδει την ένταση της σκηνης ενώ παράλληλα προσδίδει ζωντάνια στο λόγο. Όλη η σκηνή είναι αφηγημένη από τον μικρό αφηγητή, ο οποίος απουσιάζει από τη δράση, αλλά μεταφέρει με απόλυτη λεπτομέρεια τις κινήσεις, τις εκφράσεις και τα συναισθήματα των προσώπων.

Δ1. Διαβάζοντας παράλληλα τα δύο αποσπάσματα διαπιστώνεται ότι αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στο ζήτημα της υιοθεσίας. Κατά την πρώτη υιοθεσία η Δεσποινιώ υιοθετεί ένα κοριτσάκι παρά τις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει.

Εργάζεται σκληρά για να μπορέσει να αναθρέψει τόσο τα δικά της παιδιά όσο και τη θετή κόρη της. Αντίστοιχα και ο Τάσος αποφασίζει να κρατήσει το κοριτσάκι που βρήκε παρόλο που ο μισθός του είναι μικρός και δηλώνει *«θα δουλέψω με όλη μου την όρεξη να ζήση κι αυτό, το δυστυχισμένο, κι εγώ. Εγώ μ' ένα ξεροκόμματο ζω»*. Ο Τάσος λυπάται *«το κακόμοιρο»* το παιδί και αποφασίζει να το κρατήσει, παρότι η φτώχεια του, όπως κάνει και η Δεσποινιώ, όταν βρίσκει το δεύτερο κοριτσάκι, που αναφωνεί μόλις το βλέπει *«Το κακότυχο!»*. Κοινό σημείο αναφοράς και στα δύο αποσπάσματα είναι το σχόλιο για την βαριά μοίρα που συνοδεύει τα έκθετα κορίτσια. Τέλος, ένα ακόμη κοινό σημείο ανάμεσα στα δύο αποσπάσματα είναι ότι τα έκθετα βρέφη θεωρούνται ως σημάδι της θείας χάρης. Η γριά *«κυρούλα»* τονίζει του Τάσου ότι *«το παιδί σου τώστειλε η χάρη της»*, αφού κοιμόταν δίπλα στην Αγία Ειρήνη. Αντίστοιχα, η Δεσποινιώ, όταν βρήκε το δεύτερο κορίτσι το θεώρησε θεικό σημάδι *«και, ευχαριστημένη τρόπον τινά εκ της ατυχούς ταύτης συμπτώσεως, επεδείκνυε το λάφυρόν της θριαμβευτικώς»*.

Ως προς τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στα δύο αποσπάσματα παρατηρείται ότι στο *«Αμάρτημα της μητρός μου»* οι υιοθεσίες είναι δύο εκ των οποίων η πρώτη είναι μεθοδευμένη και έγινε *«μετά μακράς προσπαθείας»*. Εκτός των άλλων σε όλο το απόσπασμα διακρίνεται η εμμονή της Δεσποινιώς να υιοθετεί κορίτσια. Αντίθετα, ο Τάσος αποφασίζει να κρατήσει το κοριτσάκι που εντελώς τυχαία βρέθηκε στο δρόμο του. Μία δεύτερη διαφοροποίηση στο περιεχόμενο των δύο αποσπασμάτων σχετίζεται με τα συναισθήματα των αγοριών. Ο Τάσος θέλει να κρατήσει το κοριτσάκι, αλλά χρειάζεται και τη βοήθεια της μητέρας του για να μπορέσει να το μεγαλώσει *«Αν είχα τή μάννα μου έδω, θὰ τῆς τὸ πήγαινα καὶ θὰ δούλευα νὰ τὸ ἀναθρέψωμε. Τὸ λυποῦμαι τὸ κακόμοιρο!»*. Από την άλλη ο Γιωργής είναι τελείως αντίθετος στο να κρατήσει η μητέρα του το δεύτερο κοριτσάκι και της δηλώνει *«—Δός το πίσου τό Κατερινιώ, ἔλεγον μίαν ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα μου. Δός το πίσου, ἂν μ' ἀγαπᾶς»*. Τέλος,

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

αρνείται να την αποδειχτεί ως μέλος της οικογένειάς του «αὐτὴ δέν σοῦ εἶναι τίποτε. Μᾶς εἶναι ὅλως διόλου ξένη».

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ
«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. – ΠΟΥΤΟΥ Α. – ΧΑΝΙΩΤΗ Ν.